

IPS - Sijoita ja valmenna! -toimintamallin soveltamisen mahdollisuudet Suomessa

Helka Raivio
15.11.2019

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Oma tausta ja tehtävät

- Erikoistutkija Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksella (THL)
 - Yhdenvertaisuus ja osallisuus –yksikkö, Työelämäosallisuuden edistäminen - tiimi (TED)
 - Syksyllä 2019 käynnissä viisi kehittämishanketta, joiden tavoitteena ns. heikossa työmarkkina-asemassa olevien ryhmien työllistymisen edistäminen
 - Uudenlaisten yhteistyörakenteiden ja toimintatapojen rakentaminen työllistymistä tukevien toimijoiden välille
 - Osallistavien työmarkkinoiden kehittäminen

Työskentelyä ohjaamassa

- Jokaisen oikeus työhön (YK:n ihmisoikeusjulistus, 23. artikla)
- Tasa-arvoiset mahdollisuudet osallistua työelämään, tasa-arvoinen kohtelu työelämässä
- Yleinen työvoimapolitiikka (työllistymistä tukevat toimet) suhteessa sosiaalipolitiikkaan (TEM/STM rajapinnat)
- Kunnalliset/valtakunnalliset työllisyyspalvelut
 - Kuntouttava työtoiminta/sosiaalinen kuntoutus/välityömarkkinat
 - Sosiaaliturvan uudistaminen & köyhyyden ja syrjäytymisen vähentäminen
 - Työkykyohjelma; toiminta- ja työkyvyn tuki

Työkykyohjelma

- Osatyökykyisten ja pitkäaikaistyöttömien henkilöiden työllisyyden lisääminen
- Osatyökykyisten etuuksien ja palveluiden varmistaminen

Osallistavat työmarkkinat

(Inclusive labour market)

- Osana 2020 -kasvustrategian toimeenpanoa tukevia politiikkasuosituksia (Raivio & Nykänen, 2014)
- Kotimaisiin suosituksiin 2018 (Oivo & Kerätär, STM 43/2018)

Euroopan tavoitteena täystyöllisyys (työllisyysaste 75 %)

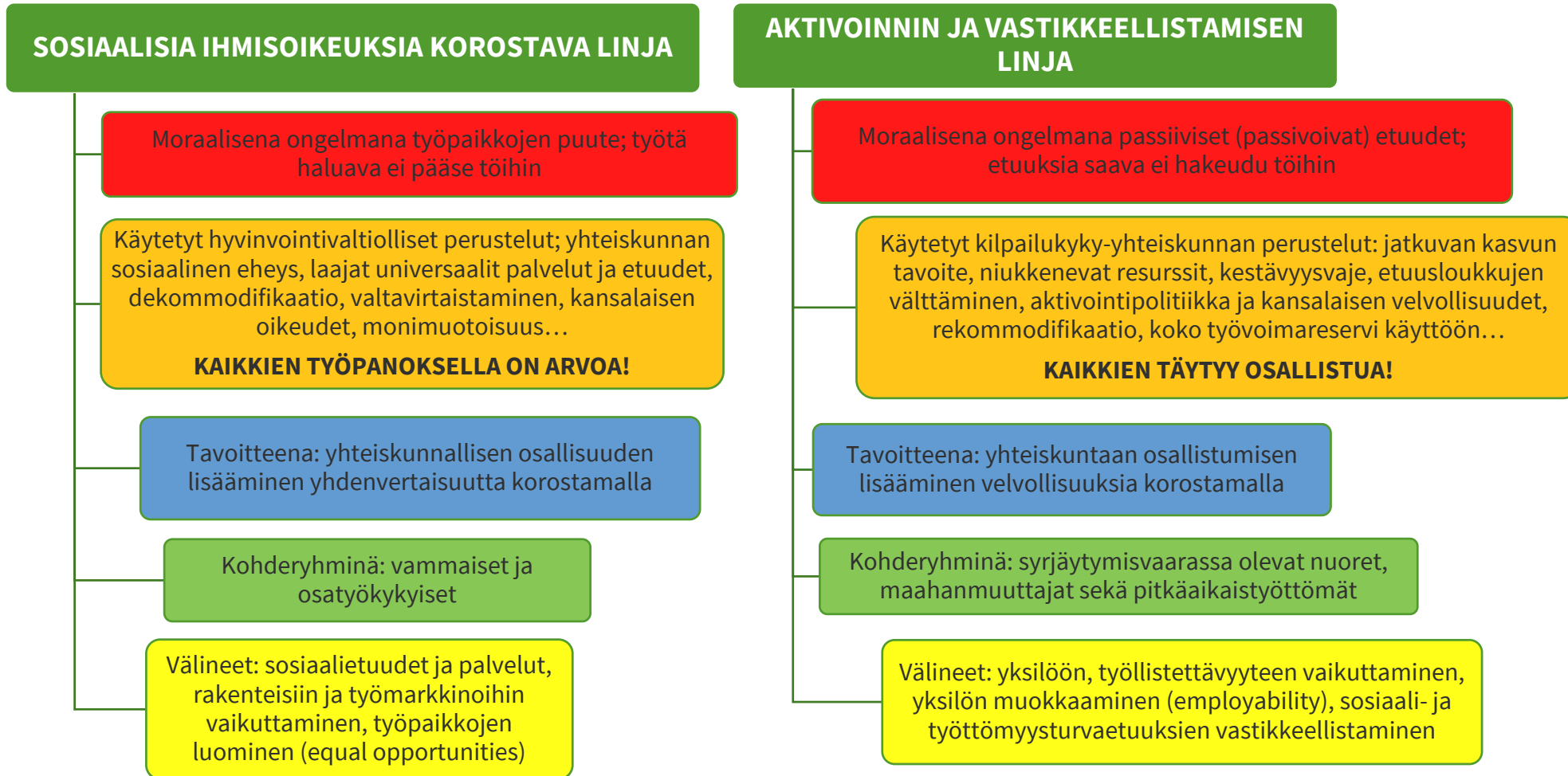
- Eurooppa 2020-kasvustrategia (2010)
- Uutta osaamista ja uusia työpaikkoja – lippulaivahanke (2010)
- Osallistavan kasvun –prioriteetti; yleistavoitteet ja yhdennetyt suuntaviivat

Osallistava työllisyyspolitiikka?

- Jo useamman hallituksen ohjelmissa kirjauksia liittyen osatyökykyisten työllisyyden edistämiseen:
 - Ratkaisuja haettu ikääntymisestä ja eläköitymisistä johtuviin muutoksiin huoltosuhteessa sekä työvoiman vähenemiseen
 - Olemassa oleva työvoimareservi käyttöön; ns. heikossa työmarkkina-asemassa olevien ryhmien työllistäminen
- Vaikuttamassa kaksi ns. osallistavan työllisyyspolitiikan linjaa, osin ristiriidassa keskenään:
 - Vammaispoliittisessa, sosiaalisia perus- ja ihmisoikeuksia painottavassa linjassa, oikeus työhön ja yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua työmarkkinoilla tuottavaan toimintaan nousevat keskeisiksi
 - Työtä vailla oleminen ei yhtäläillä artikuloidu perus- tai ihmisoikeuskysymykseksi puhuessamme muista ns. vaikeassa tai heikossa työmarkkina-asemassa olevista ryhmistä (Raivio & Nykänen, 2014)

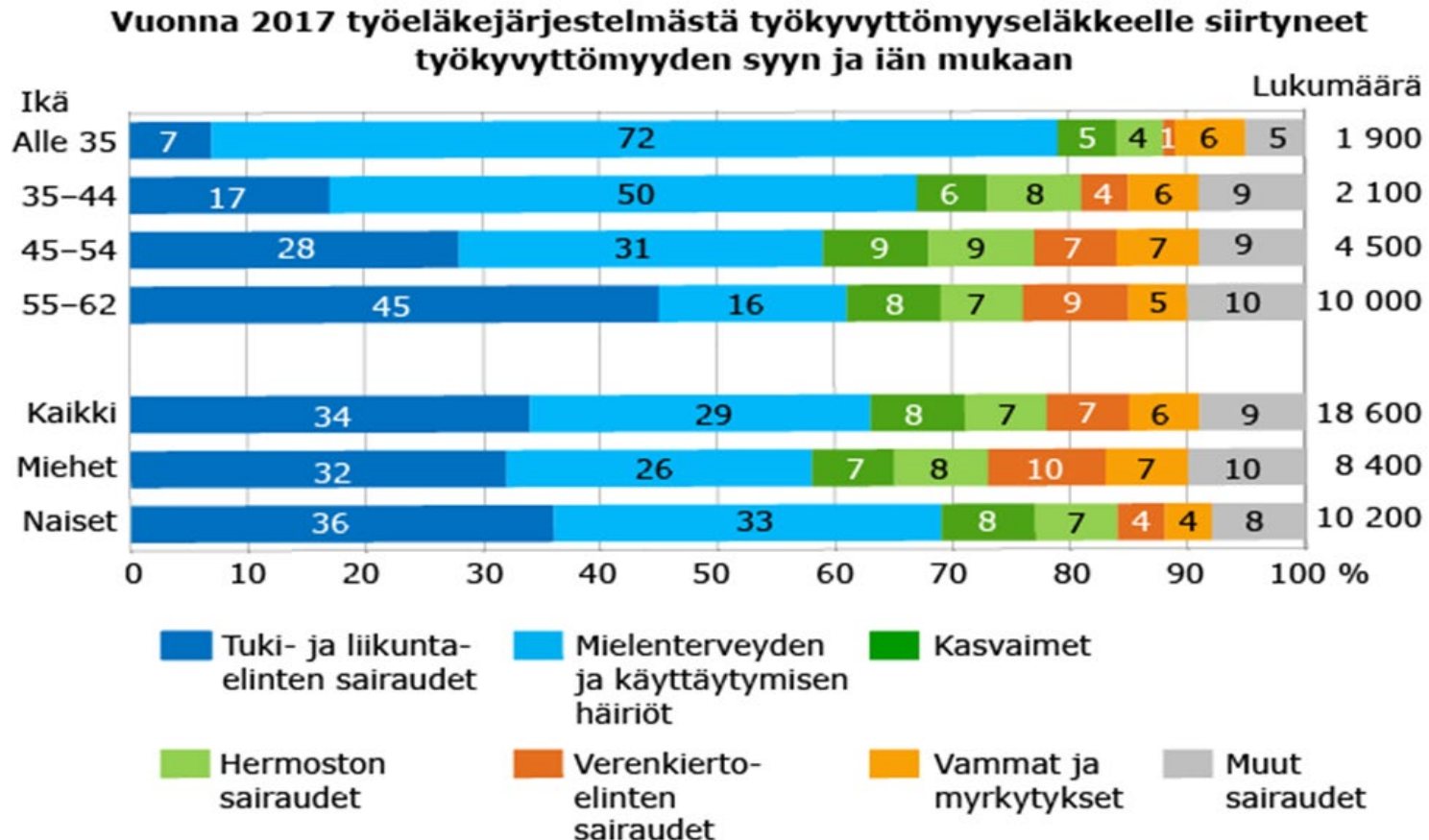
Osallistavan työllisyyspolitiikan kaksi diskurssia

(Raivio & Nykänen 2014, 120)

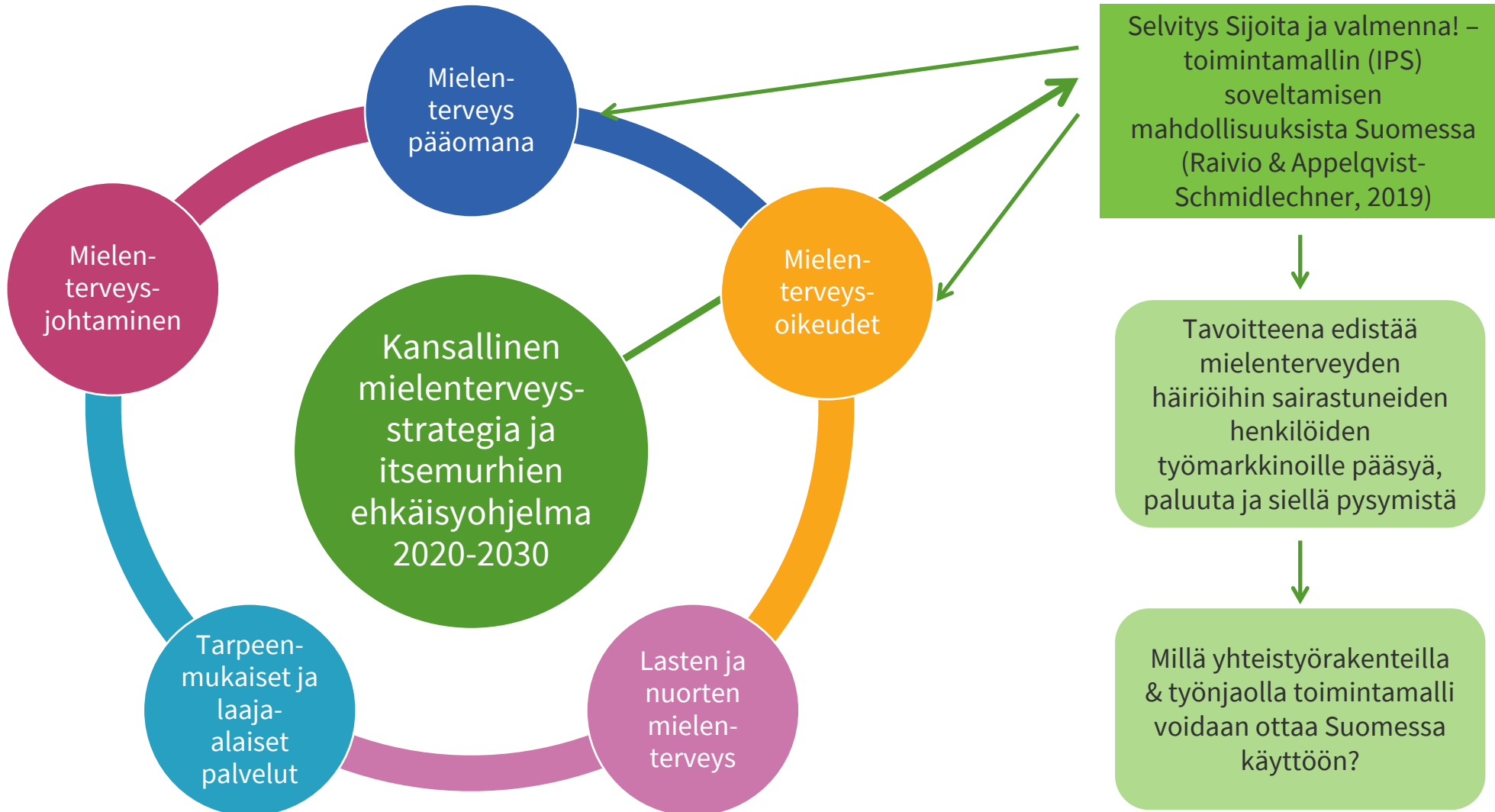

Merkittävänä osatyökykyisyyden syynä erilaiset mielenterveysongelmat

- Yksi yleisimmistä syistä niin pitkille sairauslomille kuin työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisellekin

Sijoita ja valmenna -toimintamalli

Toimintamalli on osa tuetun työllistymisen menetelmiä

TUETUN TYÖLLISTYMISEN MENETELMÄ (Supported Employment, SE)

1980 –luvulla USA:ssa nuorille ja kehitysvammaisille kehitetty työllistymismenetelmä

Palvelun sisällöt:
työelämään sijoittumisen tuki,
työn ylläpitämisen tuki &
työelämässä pysymisen tuki

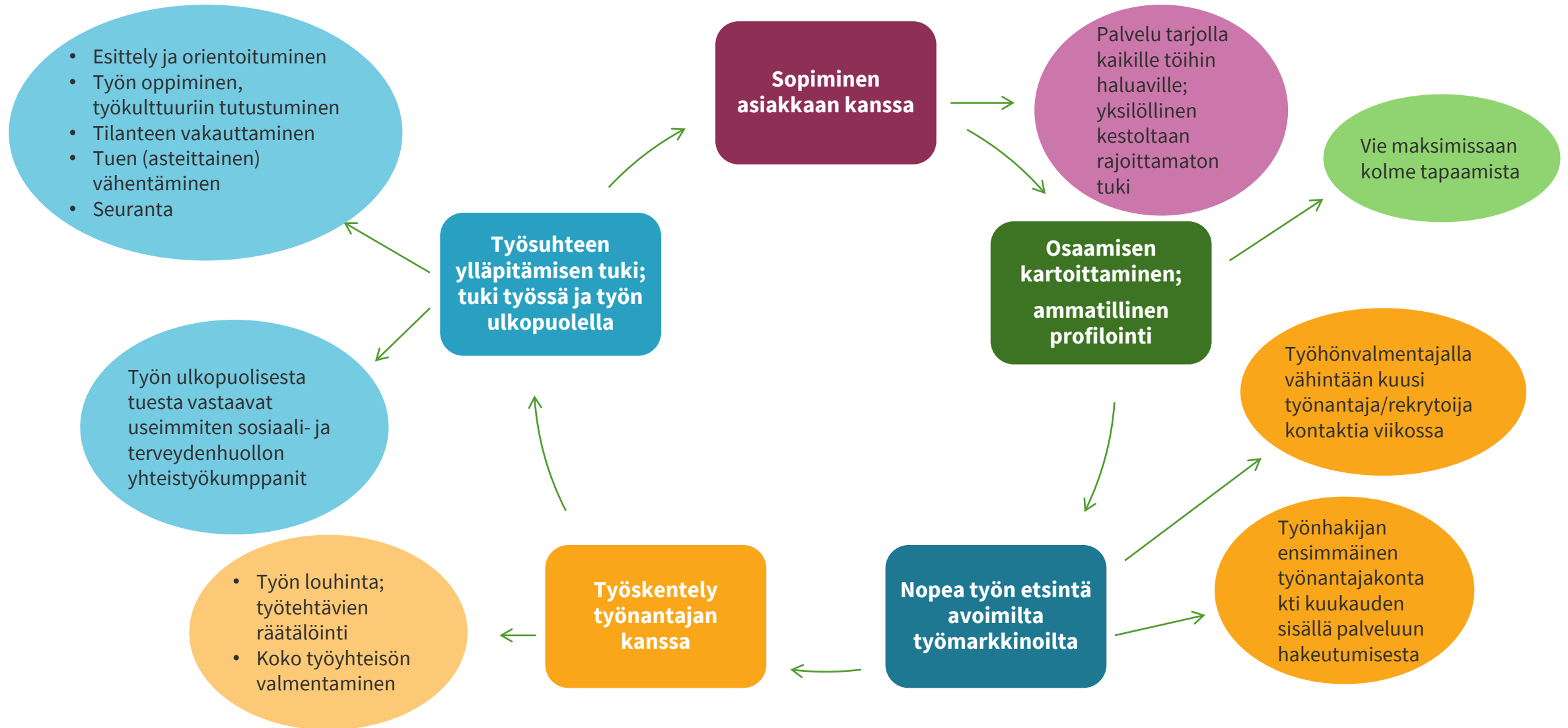
Tavoitteena osatyökykyisen henkilön työllistyminen avoimille työmarkkinoille palkkatyösuhteeseen työhönvalmentajan tukemana

Sijoita ja valmenna –malli on kehitetty SE:stä. Tavoitteena parantaa vakavista mielenterveyden häiriöistä kärsivien henkilöiden työllistymistä tukevien palveluiden laatua.

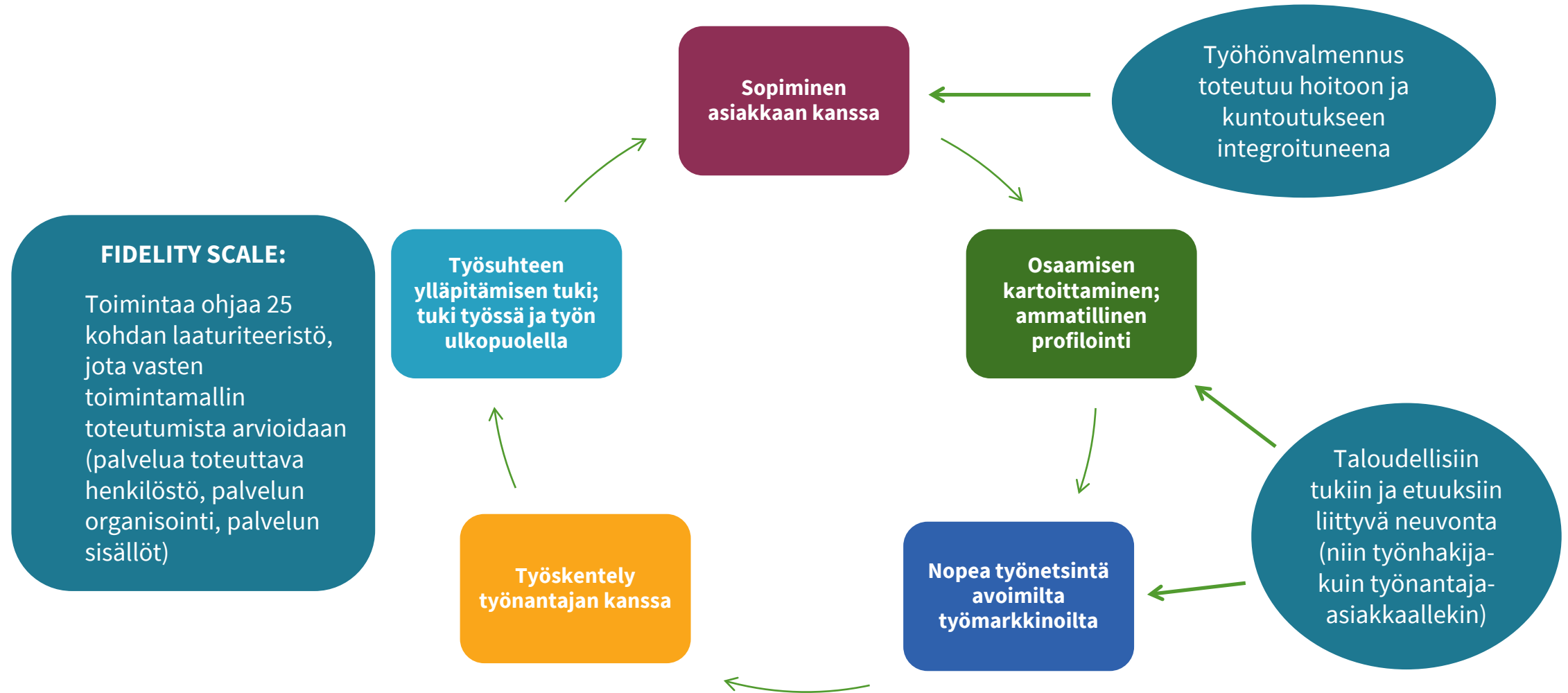
Molemmissa toimintamalleissa keskeisin ero perinteisiin osatyökykyisten työllistymistä tukeviin palveluihin: valmennus ja kuntoutus tapahtuvat voittopuolisesti työpaikalla

Työhönvalmentajat toimivat työpaikalla osatyökykyisen henkilön, työnantajan & työyhteisön tukena

Tuetun työllistymisen ydinominaisuudet & prosessi

Sijoita ja valmenna! -toimintamallissa lisäksi:

Sijoita ja valmenna! –toimintamalli ainoa tuetun työllistymisen malli, jota voi kutsua näyttöön perustuvaksi

- Kustannukset samansuuntaisia muiden työllistymisen ja työhön kuntoutumisen tukipalveluiden kanssa
- Malliin osallistuneilla kuitenkin kaksin- tai kolminkertainen mahdollisuus työllistyä avoimille työmarkkinoille
- Hyvinvointivaikutukset; lisää toimintakykyä, koettua terveyttä, elämänlaatua ja tuloja
- Urakehitys
- Vaikuttavuus ja näyttö riippuvia metodiuskollisuudesta (ns. fidelity scale)

Toimintamallin käyttöönotto Suomessa

- Osana Mielenterveysstrategian toimeenpanoa
 - Pilotit voidaan käynnistää psykiatrisessa hoidossa yhteistyössä TE-palveluiden ja Ohjaamojen kanssa
 - Vaatii tuekseen kehittämis- ja tutkimushankkeen
- Osana Työkykyohjelmaa
 - Lisätään laatukriteereihin perustuvan tuetun työllistymisen menetelmien käyttöä kaikkein vaikeimmin työllistyvien tukena
 - Mallinnetaan tuetun työllistymisen työhönvalmennus
 - Mallinnuksen perusteella työhönvalmennus otetaan käyttöön kokeilukunnissa / kuntayhtymissä
 - Arvioidaan tuetun työllistymisen työhönvalmennuksen toimeenpanoa sekä vaikutuksia
 - Luodaan työhönvalmennukseen kansalliset suositukset / laatukriteerit

Toimintamallin käyttöönotto Suomessa

Osana Työkykyohjelmaa; tuetun työllistymisen työhönvalmennuksen kohderyhminä		
Vammaiset henkilöt	Mielenterveyskuntoutujat (tiukka IPS-malli)	Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat
Työhönvalmennus kytkeytyneenä vammaissosiaalityöhön	Työhönvalmennus kytkeytyneenä psykiatriseen hoitoon/kuntoutukseen	Työhönvalmennus kytkeytyneenä aikuissosiaalityöhön
Yhtymäpinnat sosiaaliturvauudistukseen?		

- Ideaalitapauksessa pilotoitaisiin samaan aikaan myös TE-palveluissa; esimerkiksi osana työnantajille tarjottavia rekrytointipalveluja (saattaisi olla palvelun sisällöllisen kehittymisen kannalta olennaista merkitystä)
 - Asiakkaille tarjottava työhönvalmennus olisi vaikuttavaa ja laadukasta huolimatta siitä, minkä järjestelmän kautta hän palvelua saa

Kirjallisuus:

- Eurooppa 2020-kasvustrategia. Valtiovarainministeriön julkaisuja. 14a/2011
- Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle. Uuden osaamisen ja työllisyyden ohjelma: Eurooppa tähtää täystyöllisyyteen.
- Neuvoston suositus jäsenvaltioiden ja unionin talouspolitiikan laajoiksi suuntaviivoiksi. Eurooppa 2020 -strategian yhdenmukisten suuntaviivojen I osa
- Oivo, Tuija & Kerätär, Raija (2018): Osatyökykyisten reitit työllisyyteen - etuudet, palvelut, tukitoimet STM selvityshenkilöiden raportti 43/2018
- Raivio, Helka & Appelqvist-Schmidlechner, Kaija (2019): IPS -Sijoita ja valmenna! -toimintamallin soveltamisen mahdollisuudet Suomessa. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Työpapereita 23/2019
- Raivio, Helka & Nykänen, Nina (2014): Osallistavan työllisyyspolitiikan elementtejä - yhdenvertaisuutta vai aktivointia? Sosiaalisten oikeuksien ja vastikkeellisuuden ristiveittoa vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työllisyyden edistämiseksi. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Työpapereita 14/2014
- YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeusjulistus (1948)